Melléklet a Szabad Szó 18. számához. Budapest, 1907. April 26. (Mai 9.)

# VOINȚA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21.

Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanţi pentru abonarea foaei, caute la „Tribuna“ acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacţia şi administraţia: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot feluri de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó“, VII., István-ut 67. sz.

## Fraţilor!

Cine-i frate adeverat: acela abonează şi cetesce „Voinţa Poporului“. Cine vrea mântuirea poporului sĕrac, păşesce în şirul luptătorilor nostri. Cine luptă pentru drept, pâne şi bunăstare, — asteaptă indrumare dela „Voinţa Poporului“. Cine vrea o lume, o viaţă mai bună, cetesce „Voinţa Poporului“, să vază drumul şi scopul.

Dar mântuirea vine numai atunci, dacă fie-care barem cu cît de puţin ie parte în zidirea acelei societăţi, în care nu va fi serăciă, nedreptate, nu vor fi domni şi servitori, ci egalitate şi frăţietate.

Noi suntem sĕraci. Bani, ca să facem din „Voinţa Poporului“ foaiă politică, n'avem. „Voinţa Poporului“ dară apare ca annex la foaia nostră măghiară şi aşa o căpĕtă numai abonenţii aceleia, ca membrii Alianţei ţĕresci pentru apărarea lucrătorilor. Chiar din aceasta cauză Voinţa Poporului nici nu sĕ poate abona. Fraţii Români sunt dară constrinşi, ca să fiă membrii Alianţei, ca aşa apoi să poată capĕta foaia noastră, care de altcum nu se poaţe abona. Datorinţa aceasta e datoria fie-cărui frate. Alianţa ţĕrească pentru apărarea lucrătorilor şi de alt-cum ajută membrii sei, aşa că lucrătoriul cu minte îşi ţine de datoriă sfântă chiar în interesul seu a se înscrie în Alianţa noastră.

Cum merge înscrierea, cum poţi deveni membrul Alianţei noastre minunată mai toţi sciţi şi cari n'ar sci au să se întoarcă la noi trimitând o carte pe adressa:

**„SZABAD SZÓ“**
**Budapest, VII., István-ut 67. I. 8.**

## Christos a înviat.

Sună clopotele. In ziua Pascilor omul credincios cu bucuriă merge în biserica, ca cu o rugăciune să dea hala pentru mila lui Dumnezeu. Şi în ziua învierii ca şi cum din nou s'ar nasce omul, ca şi cum primavara frumoasă, cînd intreaga natura începe o viaţă nouă ar avea o înfluinţă şi asupra omului, trudit de munca cea grea, sub care înfluinţă cu speranţă mai nare începe munca sa încontinuă.

Din an în an sună şi vestesc clopotele speranta aceasta frumoasă într'un viitor mai bun, şi din an în an nu se implinesce speranţa. Din zi în ze tot vestezesce şi un peste mult dispare cu totului; remâne nestrămutat mizeria vechiă, soartea vechiă voiţă şi nesuportabilă.

Speranţă are tot omul. De n'ar avea, oare ce ar fi din omenime? Foartea celor mai mulţi e grea, viaţă nu tinde nimic, numai speranţa îl susţine, ca va fi doară şi mai bine, că rescriva odată şi soarele lui. Dar vai, de puţine-ori s' implinesce speranţa. Cei mai mulţi cu gură căscată, cu mânile încrucişate asteaptă strămutarea milostivă şi vaete, vaete, că nu vine, tot întârzie.

Şi perdênd tot mai mult speranţa, cu trecutul anilor, cînd iară sună clopotole vestuid tuturora reinvirea Fiului, rugăciunea e mai mult suspinare. Suspinare, că viaţa încă tot e grea, suspinare, că vai şi vai nu poţi trăi. Şi nu observă nici unul, că cel mai mult el e de vină, că speranţa nu s' implinesce de sine, că trebue să lucri cu scop hotărit pentru implinirea ei Nu! Atotputernicul şi milostivul Dumnezeu ascaltă rugăciunea şi făcênd trei mătanii şi septe cruci aşteaptă, tot aşteaptă credinciosul creştin.

Pascrea friptă nu sfoară în aer. Ajutăte şi şi Dumnezeu te va ajută. Cu rugăciune şi mătanii nu poţi ajuta. Sufletul doară se linisteste pe un moment, ca mai târziu viaţa încă tot grea să-l turbare atît mai puternic. Tu să lucri, tu să-ţi strămuţi soartee ta amară, că nime, nime nu de ajută.

Gândirea aceasta chiar acum e actuală. Cînd reinvie totul, şi tu trebue să începi o viaţă nouă, să reinvii din somnul cel de moarte, ca să areţi, că esci om, om, care vrea drepturi, pâne şi bunăstare, ce se cuvine fie-cărui om.

De mult doarme ideea. Doară de cînd sunt oameni bogaţi şi sĕraci. Dar ori-cît de vechiu să fiă somnul, n'a murit. Şi dacă nu peste patru luni, dar odată va reinoia ideea — aşa cred a şi înviat

deja — şi cu putere gigantică aţiţă oameni la muncă. Şi clopotele acum vestesc deja şi ıeinvirea ei. Reinvirea ei şi tot-odată speranţă impreună cu lucru. Unul ajută celalalt. Fi suntem pe calea, ca speranţa să fiă fapt adeverat.

In ziua învierii, în ziua sfinţilor Pasci, cînd rugăciunea din inimă sare la Dumnezeu, — gândeste omule şi pe învierea ta. Şi eşind din biserică cu inimă mângăiată, cearcă mângăierea de mai departe în lupta, ce trebue să porţi pentru t i n e, p e n t r u a i t e i. Şi dacă vor trece sěrbătorile, şi în inima ta înviat ideea măreată care are să fericească pe toţi — cuvîntarea ta atunci nu mai atunci va fi dreaptă şi pe „Christos a înviat“ cu bucuriă voi respunde: „Adeverat, că a inviat“.

# Proiectul de lege despre servitori.

Proiectul de lege lui Darányi precum am scris deja a cauzat mare recens în tot-locul şi şi la aceia, cari deşi se ţiu de clasa domnilor, au un cupet honest. In următoarele dăm estra din critica unui ziarist renumit, vore nu se ţine de partida noastră. Sună astfel:

Proiectul lui Darányi inchide servitorul în inchisoare. Fără de ângăduiala gazdei, numai atunci poate eşi din casă, dacă merge la lucru. Nici nu pot închipui, că în altă ţară ministru să aibă cutezanţă a aşterne înaintea deputaţilor un astfel de proiect. Nu pot închipui, că servitorului să nu fiă permis

a eşi din casa gazdii,
să vină la el cine-va,

în zi de lucru să n'aibă nici un moment de odihnă, durata timpului de lucru să poată etabili gazda şi în 20 de ciasuri.

Proiectul întreg nu-i altceva, de cît despoiarea libertăţii personală.

S' începe deja la copilul de 12 ani. Oare în care ţară e ertat, ca un prune de 12 ani să poată servi ca bireş. Tata în etate de 12 ani işi poate vindo fiul. In sensul strict al cuvîntului. Dela fibirou capătă carte de muncă şi dacă merge în serviciu la oare-care gazdă stă în toată prioniţă sub potestatea gazdii. Şi potestatea aceasta de casă ţine dela 12 ani până la 18.

Şi oare ce în seamnă potestatea aceasta? Aceea doară, gazda învaţă copilul. Ba! Paragraful 46 § spune despre aceasta, că gazda are drept a şi bate copilul. Aşa substitue gazdă părinţii.

Şi potestatea aceasta are gazda şi atunci, dacă copilul a întrat fără voia părniţilor în serviciul lui. Numai cartea de muncă să dee la gazdă. Inzădar strigă, plânge tata şi mama. Aşa orîndue § 3.

Nici o deosebire nu va fi între sclav şi ţăran. A păşi în strajk, sau mai bine zis, a vorbi numai despre grevă (strajk) e oprit şi sě pedepsesc cu o pedeapsă de 60 zile închisoare şi 600 coroane pedeapsă de bani.

Până-ce servitorul nici într'un caz nu poate repăşi dela contractul legat, gazda şi îi momentul ultim poate înciinţa servitorul, că nu-l ia în servicii avînd sciri rei despre purtorea lui. Ce să fiă cauza înstă, nu spune legea.

Servitorul îşi pierde serviciul, dacă merge la cătăniă. Ori pe trei ani ori numai pe 14 zile. Va să zică atunci, cînd merge să-şi implinească datorinţa „patriotică“ pentru ţară şi rege, gazda poate ţipă familia lui din locuinţă avută.

După o lună să poate lasă servitorul, dacă n'are destulă „facultate“ — spune cum vrei — la lucru. Chiar aşa dacă de mai multe — ori eşe fără ângăduială din locuinţă. Nu dela muncă, numai din locuinţă.

Nu se îngrijesce legee, ca să fiă controlată, ce fel mâncare capăta, ce fel de locuinţă are servitorul dela gazdă. Şi dacă servitorul e bolnav, — fie şi prin muncă — gazda numai 45 de zile e obligat să poartă spesele vindecărui. Dar numai în cazul, dacă el nu-i de vină.

Pregătess dară o lege direct spre scopul ca ţăranul să fiă despoiat de drepturile sale private, să lucre 20 de ciasuri în continme, să nu poată eşi din locuinţă, să fiă ţipat cînd vrea gazdă, dar el să u'aibă drept de a eşi din serviciu, — să poată luă dela părinţi copilul de 12 ani, ca gazdă să-l poată vătăma, ba une-ori a şi-l bate şi aşa mai departe.

Aşa scrie un ziarist, care nu se ţine de noi. Ce să spunem dară noi. Proiectul acesta nu-i ertat să devină lege.

# Starea politică.

Chiestiunea impăcarii cu Austria încă tot n'are capăt. Rezultatul cel din urmă e formula lui Kossuth, în sensul căreia până în anul 1917 ar remânea starea de până acum, dar tot-odată s'ar conori deja acum pe alţi 10 ani, adeca până la anul 1927 aşa însă, ca dela anul 1917 Ungaria ar avea tarifă de vamă autonomă. Formula aceasta ar primi deja anului guverni, partida independentă 48 însă, sau mai bine zis câţi-va oameni din aceasta partida, nici decît nu se invoesc şi nu vreau, ca Ungaria deja acum să se deobligeze pe 20 ani. Precum cunoascem însă politicianii nostri, ovarbele îmblânzitoare a ministerpresidentului Wekerle şi onai ales lui Kossuth vor avea înfluinţa dorită şi formula aceasta va trece în fapt.

Desbaterea proiectului despre scholi ajunge deja la capět. Obs'rucţia naţionalistilor pe neaşteptate s'a sfîrşit şi acum ţiu la desbaterea detailată aşa, că pe cînd vor apare aceste şire, proiectul va fi deja lege.

Proiectul de lege despre servitori a cauzat recens nu numai la noi, dar pretutindinea în ţară aşa, că în urmă şi domni s'a infricat şi la desbaterea în comissiunea agriculturala ei înşişi au aşternut

cîţo-va modificări, cari de sine s'înţelege erau primiţi. Aşa au lăsat din proiect dreptul gazdei pe pedeapsă de bani. Pe lăngă toate aceste mai remân in proiectul acesta atîca nedreptăţi, că ar fi mult şi în lumea jobagiei. Proiectul acesta nu-i ertat să devină lege.

# Tot-feluri.

**Gazdele mici.** Foile posesorilor mari din zi in zi scriu în foile lor, că Alianţa noastră, şi întrunirile socialistilor cît de mare sunt duşmanii gazdelor mici. Avînd ei mare lipsă de gazdele mici pentru scopul de ai cuceri folosesc tot-feluri de minciuni scri cînd că chiar declaraţiunile conducetorilor socialistilor arăt, că ei sunt înimiciu gazdelor mici. Pe minciunile aceste avem de observat numai următoarele: Cine lupta pentru **darea progressivă,** dacă nu noi; Şi cine ar poate spune, că posesorii mari ar saluta cu bucuriă legea despre darea progressivă, prin care vai mult ar fi ajutat sermanul posesor mic. Cine luptă pentru aceea, ca după un pămînt anumit să nu trebue să plăbim dare. Cine vreu, cu pentru nimicuri să nu poată licita ori-cine coliba şi pămîntul mic al ţăranului. Noi, numai noi! Şi cine după aceste încă tot afirmă, că noi suntem duşmanii gazdelor mici: e sau măgar, sau nebun.

**Flăcăii lui Darányi.** Intre locuitorii satului Vértes sunt prea mulţi servitori de agricultură. Dintre acestia 15 înşi au stat în lucru la arindaşul Ehrenfeld. Deja la începutul primăverii au fost nelinistiţi şi cocişii şi bireşii de mai multe-ori ar declarat, că nu vor sluji, numai pe lăngă condiţiuni mai buni. In luna Aprile au rugat gazda, ca să strămută contractul şi să-i dee o plată cu puţin mai multă. Rugarea n'a fost implinită şi ei au lăsat gazda. Gazda cerea ajutor dela gendărmăriă şi după-ce servitorii pe lăngă condiţiunile vechia n'au voit să stee în lucru, fisolgabiroul Dr. Frater Barnabás ajudecat pe fie-care de 12 zile inchisoare. După împlinirea închisoare servitorii vor fi duşi înapoi la gazdă şi dacă nici atunci nu vor sta în lucru, iară vor fi judecaţi aspru. Şi articlul de lege 1898: Il-nui destul celor cu o miă de cholde. Ei vreau o lege şi mai aspră. Şi ministrul stă la orinduială. Deja sĕ pregetesce legea despre servitori, în sensul căreia va veni 30 de zile închisoare, sau şi mai bine.

**20 de mii emigranţi.** Din zi în zi tot cresce numĕrul emigranţilor. După arătarea cea mai nouă în luna Faurarie au emigrat din Ungaria 20,474 de înşi, 19,208 cu pass, iar 1266 fără pas. Din acest numĕr cade pe Slavonia şi Croatiă 1754. Dintre emigranţi 18,672 înşi au mers în America. Până cînd în luno Faurarie anului trecut numĕrul emigranţilor era rumai 17,182, în acest an, precum mai sus am arătat 20,474. Crescerea dară în acest au era foarte mare, dar numai în Ungaria şi nu în Croaţia. Atîta sa poate constata, că în Ungaria mai puţin oameni se nase decît emigrează. Sau mai bine zis ţara din zi în zi pierde în lucrători. Şi ce fac cei dela puterĕ. Măresc dările. Industrieş mic nu peste mult nu vei afla, aşa de rar va fi, ca oarecare plantă roră. Sĕ nimicesce cu totul. Şi ca pocalul să fiă cu totului plin, acum face guvernul legea despre servitori, ca şi pe ei să-i bată afară din ţară. O patrioţi!

# Din Alianţă.

**Rugăm** conducĕtorii grupelor să ne servă, cîte foi au de lipsă. Numai atîtea foi trimatem, cîţi membrii plătesc punetual.

**Boni** dacă trimeteţi, să ne scrieţi pe ce scop.

**In cauza privată** trimiteţi, steamplă pe respuns.

**Multe grupe** nu pun destolă steamplă pe epistoală, pentru ce am căpatat de mai multe-ori pedeapsă. Aveţi dar grijă.

**673 de grupe avem.** Până la voră ar trebui să avem 700. Meegeţi în comunele din apropiere şi alcătuiţi grupe.

**Jakabokanyistii** tot trimit foaia lor „Adeverul“ şi epistoalele şi scrisorile cabunniatoare. Aceste să-i ţipaţi în foc.

**Am vrea să scim,** cîţi lucrători n'au contract pe voră. Am da ministrului să nu poată spune, că cine vrea lucră, capătă muncă. Dee dar muncă celora, cari au rĕmas fără de contracti fraţilor! Fiecare grupă să ne scriă, cîţi au rĕmas fără de lucru.

Grupa din Csökmő şi Pitvaros dă de cunoscinţă, că la ei nu-i lipsă de lucrători.

# Undei lucru.

Pentru cele mai jos scrise nu luăm asupra noastră responsabilitatea nici într'o privinţă. Nu scim oare bunu-i lucrul, oare şi acum sunt de lipsă lucrători. O comunicăm numai pentru aceea, ca ori-şi care frate se poată face încercare:

Uradalom Kiskomárom 50 părecti de seceritori.

Deutsch Emil és Lipót Szeged 100 cubicari.

Uradalom, Szentivány-tanya Nagybecskerek 35 lucrători pe cîmp.

Uradalom Zsombolya 60 lucrători.

Schwarcz Hermann Kárász 10 grădinari de tutun.

Temestöltési vállalat Temesvár 150 cubicari.
Simon János Hadad 16 lucrător.
Uradalom, Gyapju, Biharmegye 40 lucrători.
Schares Jakab Baja 100 cubicari.
Jakabfi Sándor Puszta-Ecseg 10 bireşi pe an.
Rábaszabályozási vállalat Győr 100 cubicari.
Gorove László Rákoczifalva 30 lucrători.
Vuka szabályozó társulat Eszék 200 cubicari.

# CRONICĂ.

—

**Catastrofa trenului accelerat.** Mare nenorocire s'a întâmplată Vineri înainte de amiaz în apropierea Seghedinului.

Amănuntele venite peste noapte spun știri îngrozitoare despre această catastrofă unică în felul ei. Trei morți și peste treizeci răniți înregistrează vestea nenorocirii.

**Catastrofa.**

Vineri dimineața la orele 9 și 49 minute a sosit în gara Seghedinului trenul accelerat No. 703 ce plecase din Orșova în zori la trei ore și avea să sosească în Budapesta la unu după amiaz. Trenul avea 14 vagoane, pline de călători, partea cea mare de streini și Români din România.

La ora 9.50 a plecat trenul din gara Seghedinului și după trei minute a ajuns în gara Dorozsma. Cât ai bate în fugă turbată s'a prefăcut în țăndări și fărâme. Numai locomotiva și vagonul de bagaj, cari apucaseră înainte, au rămas nevătămate.

**Morții și răniții.**

Vaete și strigăte desnădăjduite răsunau de sub ruinele trenului. Poporul ce era pe câmp a alergatla locul nenorocirii și groaza le era așa de mare încât oamenii stăteau ca înmărmuriți și nu le venia în minte să sară în ajutor. Mai rău s'a zdrobit vagonul de durmit. In acesta era un bătrân de vre-o 60 ani cu nevasta sa de vre-o 50 ani, Români din România cu numele Gheorghe Olănescu.

Și bărbatul și femeia au fost sfirticați de țandările vagonului și au murit la moment.

**Mântuirea.**

Mântuirea a fost foarte grea și, durere, a mers foarte încet.

Un cias întreg a trebuit până au venit în ajutor dela Seghedin 18 medici cu cele trebuincioase, Răniții au fost legați și transportați cu trăsurile la spital, asemenea și morții.

Icoana nenorocirii e foarte tristă. Numai sfârnituri negre și pline de sânge, ruine de vagoane zdrobite e întrarea gării din Dorozsma. S'a pornit lucrul de curățire cu mare zor, abia azi după amiaz s'a putut deschide însă calea.

Comisia de cercetare a plecăt încă ieri la amiaz cu tren separat la locul nenorocirii.

**Scânteile unei locomotive te tren** au aprins învălitoarea de paie a unei case de lângă linia dela Vág-Besztercze. Fiind vânt au luat foc și alte case și au ars în total cincisprezece case și douăzeci-și-opt șuri.

**Inundări.** Din mai multe părți ale țării sosesc știri foarte multe locuri au ieșit râurile din alvie și au inundat cale de mai mulți chilometri pământurile.

**Siguranța în capitală.** In noaptea de Sâmbătă spre Duminecă, niște muncitori beți au atacat fără nici un motiv, în piața Szegényház-tér din Budapesta, pe funcționarul Herz Dezső, care mergea către casă. Unul dintre muncitori, morarul Varga János l-a înjunghiat pe bietul funcționar drept în inimă. Herz a murit momentan. Varga a fost arestat a doua zi.

In aceeaș noapte, în aceeaș piață, alți munci- tori l-au înjunghiat pe Haimann Artur, funcțion de bancă, apoi au dispărut fără urme.

**Sporirea jandarmeriei.** Cu ziua de 1 Ma vom avea 810 jandarmi mai mulți, dintre cari 2 jandarmi călări... Sporul acesta e prevăzut în b getul actual al ministrului de interne.

Opt sute zece jandarmi mai mulți! Oare câ victime vor avea să-și scrie la răvaș acești jandar — la sfîrșitul anului?

# Adunări.

Rugăm pe frații, cari voesc să țină adună să trimeată spesele de tren acolo și inapoi pe cla III. înainte. Partida e săracă și nu-i în stare plătească spesele oratorului. Și de altcum orato călătoresce în interesul fraților. Dacă cereți da orator, aceste să luați în vedere.

—

**Adunăre** mare va fi în 6 Mai, Luni du Pascile Românesci în Ó-Szent-Anna. Avînd foa arare-ori ocaziune de a ține adunăre între Romă rugăm frații — din prejur, că în ziua aceasta vină la adunare în Szent-Anna.

## PIAȚA DIN BUDAPESTA.

### I. Cereale.

| | | |
|---|---|---|
| **Grâu,** maja m. cel mai frumos | 15 cor. 60 fil | |
| „ „ „ „ mijlociu . | . 15 „ 20 „ | |
| „ „ „ „ mai slab | . 14 „ 90 „ | |
| **Secara,** maja m. dela | 12 cor. 65 fil. | — 12.95 |
| **Orz,** „ „ „ | 12 „ 30 „ | — 12.90 |
| **Cucuruz,** „ „ „ | 12 „ 50 „ | — 12.70 |
| **Ovăs,** „ „ „ | 14 „ 80 „ | — 14.20 |

### II. Producte.

-- Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și in bani gata.

| | | |
|---|---|---|
| **Unsoare de Porc,** dela | 142 cor. | — 143 cor. |
| **Slănină,** . . . . „ | 110 „ | — 115 „ |
| **Cartofi,** . . . . „ | 2 cor. 70 fil. | — 4.60 |
| **Spirt,** . . . . . „ | 42.50 cor. | — 43 cor. |

### III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

| | |
|---|---|
| **Bătrâni** . . . . . | 124—125 fileri kilogramul |
| **Tineri** . . . . . | 129—132 „ „ |

**Bani, scrisori și tot-feluri sunt de se adressa la**

**„Szabad Szó"**

**Budapest, VII., István-ut 67. sz.**

Tipografia Ranko Milics, Budapesta, IX., Tomp-utca